

προλεγόμενα μιας συζήτησης

Η «πανδημία» είναι μία υπέροχη ευκαιρία: καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, πολεμικής διαχείρισης της κρίσης με υγειονομικό πρόσημο, παραγωγής ενός νέου μοντέλου ζωής και αναδιαμόρφωσης της προλεταριακής εμπειρίας και υποκειμενικότητας. Εμφανίζεται, λοιπόν, το ευρωπαϊκό «ψηφιακό πράσινο πιστοποιητικό», καλύπτοντας «τρεις τύπους πιστοποιητικών - πιστοποιητικά εμβολιασμού, πιστοποιητικά τεστ και πιστοποιητικά για άτομα που έχουν αναρρώσει από την COVID-19», με «έναν κωδικό QR που περιέχει τις απαραίτητες βασικές πληροφορίες καθώς και μια ψηφιακή υπογραφή». Το «ψηφιακό πράσινο πιστοποιητικό» αποτελεί την μετεξέλιξη της πρότασης του Μητσοτάκη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που κατατέθηκε πριν καν ξεκινήσουν οι εμβολιασμοί: «Δεν θα πρέπει να συγχέουμε ένα πιστοποιητικό εμβολιασμού με ταξιδιωτικό διαβατήριο. Στόχος μας δεν είναι να χωρίσουμε τους Ευρωπαίους σε δύο κατηγορίες, αυτούς που έχουν εμβολιαστεί και αυτούς που δεν έχουν εμβολιαστεί.» (Ναυτεμπορική, 21/01/21) Εμείς νομίζουμε ότι αυτό ακριβώς είναι το «πιστοποιητικό»: διαβατήριο, ήτοι μία τεχνολογία κατασκευής και αποσυναρμολόγησης της νομιμότητας της μετακίνησης και άρα, ρύθμισης της κυκλοφορίας. Ταυτόχρονα, το πιστοποιητικό δεν είναι μόνο ένα διαβατήριο, αλλά είναι και ένα ατομικό ιατρικό αρχείο. Ως προς την λειτουργία του, το πιστοποιητικό προσθέτει άλλη μία παράμετρο στην διαχείριση της πολιτικής απαγόρευσης της κυκλοφορίας των εργατ(ρι)ών και των ανέργων, μία τακτική δοκιμασμένη συστηματικά πάνω στην διαχείριση της κυκλοφορίας των απαγορευμένων πολυεθνικών προλεταρίων τα τελευταία 20 χρόνια, όπου κάθε συμπερίληψη είναι αποκλεισμός και κάθε αποκλεισμός συνιστά έναν νέο χώρο μαύρης οικονομίας και νέων μαφιόζικων δικτύων. Το ψηφιακό υγειονομικό διαβατήριο αναδύεται μέσα από την επικράτεια των «έξυπνων συνόρων», των βιομετρικών δεδομένων και της ψηφιακής συνοριοποίησης. Και, λέει αλήθεια ο Μητσοτάκης, στον βαθμό που δεν παράγει όντως δύο διακριτές κατηγορίες πολιτών, αλλά δεκάδες διαφορετικούς εξατομικευμένους βαθμούς νομιμότητας και παρανομίας διαρκώς μετατοπιζόμενους. Χρειάζεται, λοιπόν, να διασταυρώσουμε δύο διακριτές τεχνολογίες που συνθέτουν την πολιτική σημασία του πιστοποιητικού: την ιστορία της τεχνολογίας του (ιατρικού) αρχείου και την ιστορία των εγγράφων μετακίνησης, του διαβατηρίου.

Για το πρώτο: Το ατομικό ιατρικό αρχείο εμφανίζεται ως πειθαρχική πολιτική τεχνολογία οργάνωσης της εσωτερικής δομής και λειτουργίας του ιατρικού, θεραπευτικού νοσοκομείου, που δεν αποτελεί πια την προτελευταία κατοικία των ετοιμοθάνατων πληβείων, αλλά έναν χώρο οργάνωσης της ελεγχόμενης ιατρικής ίασης. Το νοσοκομείο ως χώρος θεραπείας είναι γέννημα

του 18ου αιώνα, όπου η ανασυγκρότησή του ως τέτοιου δεν υπαγορεύεται από την ανάγκη να θεραπεύονται περισσότεροι ή να θεραπεύονται καλύτερα· αντίθετα, στην ιστορία της μέριμνας του αρρώστου εγγράφεται η αναγκαιότητα της κατανομής του χώρου και του χρόνου της ασθένειας στον πολεοδομικό ιστό της πόλης, της κατασκευής της κοινωνικής ιεραρχίας των θεραπειών (της εξουσίας των γιατρών), του ελέγχου της μαζικής ανυποταξίας και της οικονομικής και κοινωνικής αταξίας. Μέσα από την μήτρα των πειθαρχικών μηχανισμών, αναδύονται το νοσοκομείο και το ιατρικό αρχείο: «Ας δούμε πρώτα τις μεθόδους αναγνώρισης του αρρώστου. Του έδεναν στον καρπό ένα βραχιόλι που έκανε δυνατή την διάκρισή του τόσο όταν ζούσε όσο και όταν συνέβαινε να πεθάνει. Στο πάνω μέρος του κρεβατιού έβαζαν μία κάρτα που ανέγραφε το όνομά του και την ασθένεια από την οποία έπασχε. Ακόμη, αρχίζουν να χρησιμοποιούν σειρά καταστάσεων, που συγκεντρώνουν και μεταβιβάζουν τις πληροφορίες: το γενικό κατάστιχο εισόδων-εξόδων, όπου έγραφαν το όνομα του αρρώστου, τη διάγνωση του γιατρού που τον αναλάμβανε, το θάλαμο όπου βρισκόταν και, τέλος, αν είχε πεθάνει ή αντίθετα είχε θεραπευτεί· το κατάστιχο του κάθε θαλάμου που το κρατούσε η προϊσταμένη· το βιβλίο του φαρμακείου, όπου ήταν γραμμένες οι συνταγές· το κατάστιχο των εντολών που έδινε ο γιατρός κατά την επίσκεψη και που αφορούσαν τις συνταγές [...] κλπ»¹. Ο κόσμος των πειθαρχικών πολιτικών τεχνολογιών είναι ο κόσμος των συστηματικών καταγραφών. Οι πειθαρχικές τεχνολογίες δεν περιχαράκωνουν τον χώρο: ελέγχουν την κίνηση των σωμάτων εντός του χώρου. Και, η πειθαρχική πολιτική τεχνολογία έχει έναν σκοπό: την μείωση των πολιτικών δυνάμεων του (συλλογικού) σώματος και την αύξηση των παραγωγικών του δυνάμεων. Για το δεύτερο: τα διαβατήρια. Τον 19ο αιώνα, τα διαβατήρια «εγκαταλείφθηκαν σε όλη τη Δυτική Ευρώπη. Έγιναν άχρηστα χαρτιά σε έναν κόσμο που βρισκόταν σε διαρκή κίνηση»². Θεωρούνταν «κατάλοιπα» της φεουδαρχίας. Η καπιταλιστική ανάπτυξη απαιτούσε μία «άναρχη» ελευθερία εργατικής μετανάστευσης. Βρισκόμαστε στην εποχή του φιλελευθερισμού των συνόρων: τίποτε δεν πρέπει να εμποδίζει την μετακίνηση της εργατικής δύναμης. Πότε εξαφανίστηκε αυτή η αντίληψη; Πριν τον Α΄ Π.Π.! Τότε χρειαζόταν και μαζική καταγραφή των πολιτών -άρα στρατεύσιμων- και αποφυγή της μαζικής και ανεξέλεγκτης μετανάστευσης: κάθε κράτος χρειαζόταν τους εργάτες του! Η ιστορία της κρατικής διαχείρισης της μετανάστευσης και της κατασκευής εργαλείων νομιμοποίησης και απαγόρευσης αρχίζει κάπου εκεί... Φαν φακτ: Η μορφή των διαβατηρίων όπως τα γνωρίζουμε σήμερα στο ελληνικό κράτος οριστικοποιήθηκε με κουντικό διάταγμα το 1968.

Δεν μας νοιάζουν τα «προσωπικά δεδομένα» λοιπόν: μας νοιάζει η παραγωγικότητα των συνεχών ελέγχων, της κατασκευής άλλης μίας νομικής εξάρτησης από το κράτος και ενός πρόσθετου εκβιασμού από τα αφεντικά: εμβολιασμός ή τεστ ή και τα δύο - *συνέχεια*. Μας νοιάζουν όλες αυτές οι πρακτικές που στοχεύουν την εργατική τάξη. Γιατί, παρόλο που χαρακτηρίζεται παράνομος ο ορισμός της εμφάνισης πιστοποιητικού εμβολιασμού ως προϋπόθεσης σύναψης σύμβασης εργασίας, σε λίγο καιρό θα είναι «απαραίτητος». Για τη δουλειά, για άσχετες ιατρικές εξετάσεις, για εγγραφή στο σχολείο ή το πανεπιστήμιο, όπως τα εμβόλια που κάναμε όλες και όλοι στην πρώτη δημοτικού και μας συντροφεύουν με ένα περισσότερο ή λιγότερο δύσμορφο σημάδι στο μπράτσο. Ένα πρόσθετο, πυκνό δίκτυο ελέγχου εφαρμόζεται στο σύνολο των κοινωνικών σχέσεων. Δίκτυο ελέγχου που διαπερνάται από την πρακτική του αρχείου, της συστηματικότητας της κρατικής γνώσης-διαθέσιμης στα αφεντικά- για την εργατική τάξη, και την πολιτική λειτουργία του διαβατηρίου, δηλαδή την συνεχή μετατόπιση της ημι-νομιμότητας ή της ημι-παρανομίας μας με κρατική πρωτοβουλία, ώστε τα υγειονομικά διαβατήρια συνθέτουν μία νέα διάσταση των έξυπνων συνόρων του κρατικά οργανωμένου ρατσισμού.

1. Foucault, M., *Η ενσωμάτωση του νοσοκομείου στην σύγχρονη τεχνολογία στο Πειθαρχία και Γνώση*, Σολομών, Ι., Κουζέλης, Γ., (επιμ.), Νήσος, 1994

2. Γκόλντιν Ι., Κάμερον Τ., Μπαλατζαράν Μ., *Αυτοί δεν είναι σαν εμάς, Το παρελθόν και το μέλλον της μετανάστευσης*, ΠΕΚ, 2013, σ. 153